

Heel het tijdsbeeld na den oorlog wordt in den onderbouw van Heim's analyse weerspiegeld⁴⁸). Maar hoe groot blijkt hier het gevaar, dat deze analyse, die op een neutrale filosofie is gebouwd, als een soort natuurlijke theologie of filosofie het coördinaten-systeem gaat vormen, waarop de theologie haar huis gaat inrichten.

Tegenover al dergelijke verwijten heeft Heim steeds weer geponeerd, dat het hem alleen maar te doen was om de „Structurzusammenhang der Seinsganzen" en daarin om de Entsicherung des Menschen" ⁴⁹). Maar onmiskenbaar blijkt, dat het hem daarin te doen is om een „ontologische Unterbau". Zijn antwoord op de vraag of de theologie is „Autorisation post festum der philosophischen Daseinsanalyse" stelt ons allerminst gerust ⁵⁰).

We staan hier — daarin heeft Heim gelijk — voor een „Schicksalsfrage der heutigen Theologie". Dat komt wel heel scherp uit, wanneer we er op letten, dat de wijsgeerige „Daseinsanalyse" van Heidegger door meer dan één in de theologie wordt ingebouwd en aan haar ten grondslag wordt gelegd. Dat is b.v. het geval bij Heim, Bultmann en Wiesner. Het problematische van deze methode komt vooral daardoor aan het licht, dat vrijwel omnium consensu de ontologie van Heidegger als atheïstische ontologie moet worden beschouwd. Daarom boezemt ons deze neutrale existentie-analyse als coördinatengrondslag voor de theologie bijzonder belang in. De theologie — aldus Heim — heeft een ontologische basis. De atheïstische filosoof analyseert het „geschichtliche Dasein" de profane existentie, die voor den geloovige schepping Gods is. Analyseert de filosofie zuiver, dan zal ze de structuren van de menselijke existentie aanwijzen. Ze wil bewust neutraal zijn, abstraheert dus van elke relatie tot God. De theologie mag deze analyse niet verwerpen.

„Eine Seinsmöglichkeit, die der atheïstische Philosoph zunächst als reines humanum analysieren kann, wird vom Theologen religiös ausgewertet und in sein System aufgenommen" ⁵¹).

⁴⁸) Over HEIM zie men nog: W. RÜTTENBECK, *Die apologetisch-theologische Methode Karl Heims*, 1925; E. SCHOTT, *Das Problem der Glaubensgewisheit in Auseinandersetzung mit Karl Heim erörtert*, 1931. Vgl. mijn dissertatie: *Geloof en Openbaring in de nieuwere Duitse theologie*, 1932, pag. 84—103 en 182—192. Ter onderscheiding van HEIMS beschouwingen over het Schicksal en de populaire noodlotsgedachte zie men HEIM, *Jesus der Weltvollender*, 1937, vooral Cap. 1, 2: Schuld und Schicksal, pag. 26 v.v. Vgl. EISENHUTH, *Schicksal und Schuld*, „Z. f. Theol. und Kirche", 1932, pag. 13 vv.

⁴⁹) Zoo spreekt HEIM van „die Besinnung über die letzten Voraussetzungen einer theistischen Weltanschauung die durch den konzentrierten Angriff gegen den Gottesglauben notwendig geworden war" (*Zur Frage der philosophischen Grundlegung der Theologie*, „Z. f. Th. u. K." 1932, pag. 175). Het feit „dass wir auf Gott gegründet sind oder Gott voraussetzen müssen, lässt sich nun aber schlechterdings nicht anders deutlich machen als dadurch dass gezeigt wird, in welcher Lage wir wären, wenn wir von Gott absehen, ihn also einklammern müssten." (Idem, pag. 184).

⁵⁰) HEIM, *Ontologie und Theologie*, „Z. f. Th. u. K." 1930, 329.

⁵¹) Idem, 331. HEIM geeft toe, dat HEIDEGGER „in seiner Ontologie grundsätzlich Atheist bleibt" (pag. 331). Vgl. HEIM, *Glaube und Denken. Philosophische Grundlegung einer Chr. Lebensanschauung*, 1931, pag. 26 v.